

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

за магістерською програмою професійного спрямування
«Фінансовий та страховий менеджмент»

на тему: **ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ:
ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І УПРАВЛІННЯ**

Виконавець:

студентка центру вечірньої форми
навчання

Лисак Ольга Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Лапіна Ірина Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Забезпечення фінансової стійкості банків - необхідна умова ефективного функціонування економіки України. Але банк, як суб'єкт господарювання, заінтересований у найбільш прибутковому вкладенні наявних грошових ресурсів. Прагнення до максимізації прибутків зумовлює вкладення коштів в операції, що мають підвищений ступінь ризику. Отже, комерційний банк, здійснюючи певні операції, може зазнати ризику втрат та банкрутства.

Зважаючи на це, проблеми забезпечення ефективного управління банківською діяльністю необхідно досліджувати з позицій можливості досягнення комерційними банками динамічного стану фінансової стійкості та підтримання оптимальної позиції на шкалі "прибуток-ризик". Такий підхід не є традиційним для вітчизняної школи фінансового управління комерційним банком, у розвинутих країнах він також недостатньо відпрацьований.

Аналізу основних аспектів забезпечення фінансової стійкості фінансово-кредитних інституцій, зокрема банків, та їх ролі у ринковій економічній системі присвячені праці багатьох провідних вітчизняних та зарубіжних учених. У процесі дослідження були вивчені та узагальнені результати праць, авторами яких є українські вчені: Жердецька Л. В., Михайлюк Р. В., Майба В. В., Дзюбик О. В., Добринь С. В., Кривенко Л. В., Коваленко В. Є., Кочетков В. М., Мазурков В. О., Фіронова В. М., Костриченко В. М., Краснова І. Д., Якімова І. О.

Проблема забезпечення та зміцнення фінансової стійкості банків – не породжена сьогоднішнім, вона має корені й у минулому, складна та до кінця не розв'язана. В умовах наслідків світової фінансової кризи особливої актуальності набувають дослідження забезпечення фінансової стійкості комерційного банку, глибинних причин її порушення. Конструктивна роль таких досліджень полягає у їх спрямованості на розроблення цілісного підходу до оптимізації фінансового управління банками в умовах нестабільності і ризику, пошуку можливих шляхів досягнення динамічного стану фінансової стійкості та виходу на траєкторію стабільного зростання.

Комерційному банку в процесі діяльності постійно потрібно вирішувати дилему "прибутковість - ліквідність", від успішного вирішення якої багато в чому залежить його функціонування. Існування цієї проблеми зумовлене ризикованим характером здійснення багатьох банківських операцій. Суб'єктивні та об'єктивні чинники ринкового механізму суттєво впливають на банківську сферу, здійснюючи прямий чи непрямий вплив як на самі банківські установи, так і на клієнтів банку та його ділових партнерів. Надзвичайно високе значення банків в ефективно функціонуючій ринковій системі зумовлює такий стан справ, коли суспільство не ставитиме під сумнів платоспроможність та стабільність банківської системи, а депоненти та акціонери повинні мати повну впевненість у фінансовій стійкості свого банку. Таким чином, забезпечення фінансової стійкості банку на

сьогоднішній час досить актуальне. Адже, одним з найважливіших факторів забезпечення довіри до банку є підтримання його фінансової стійкості.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо забезпечення фінансової стійкості ПАТ «Укрексімбанк».

Завдання дослідження:

- а) з'ясування сутності фінансової стійкості комерційного банку;
- б) визначення методичних основ механізму управління фінансовою стійкістю комерційних банків;
- в) визначення базових характеристик фінансової стійкості комерційного банку;
- г) аналіз та оцінка фінансової стійкості фінансових установ на прикладі комерційного банку ПАТ «Укрексімбанк»;
- д) визначення шляхів поліпшення управління фінансовою стійкістю банків;

Об'єктом дослідження є економічні процеси, що виникають з приводу діагностики фінансової стійкості комерційних банків та напрямки її забезпечення.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи забезпечення фінансової стійкості комерційних банків.

Методами дослідження є структурний аналіз, первинні статистичні спостереження, групування та статистичний аналіз хронологічних рядів параметрів, побудова математичної моделі..

Інформаційною базою дослідження були Закони України, нормативно-інструктивні документи Національного банку України, статистична інформація по діяльності банківської системи України, опублікована Національним банком України та Асоціацією українських банків на інтернет-сайтах, фінансова звітність ПАТ «Укрексімбанк» 2013 - 2017 роки, опублікована в поточних та річних звітах на офіційному інтернет-сайті банку.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 99 сторінок, включаючи 14 таблиць, 16 рисунків, 3 додатків і список використаної літератури із 63 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні основи забезпечення фінансової стійкості фінансової установи**» розкриваються теоретичні основи управління фінансовою стійкістю комерційних банків. Також в розділі визначені значення, завдання та джерела інформації аналізу фінансових результатів. представлені методичні підходи до аналізу фінансової стійкості комерційного банку.

У другому розділі *«Аналіз фінансової стійкості фінансової установи (на прикладі ПАТ «Укрексімбанк»)»* міститься оцінка та аналіз фінансової стійкості ПАТ «Укрексімбанк». Аналізується вплив рівня ліквідності на прибутковість комерційного банку ПАТ «Укрексімбанк»

У третьому розділі *«Шляхи підвищення фінансової стійкості фінансової установи (на прикладі комерційного банку ПАТ «Укрексімбанк»)»* представлені рекомендації по підвищенню фінансової стійкості комерційного банку.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

У процесі дослідження проаналізовано й узагальнено погляди багатьох учених щодо визначення поняття «стійкість», «фінансова стійкість банку». Їх аналіз дозволив визначити, що базовою характеристикою діяльності банку є загальноекономічна стійкість, що включає до свого складу фінансову та організаційну стійкість.

Визначено, що фінансова стійкість є головною умовою банку для здійснення своєї діяльності. Фінансова стійкість – це здатність банку виконувати свої функції, не зважаючи на вплив зовнішніх та внутрішніх факторів; можливість банку відповідати за взятими на себе зобов'язаннями у встановлені строки, під впливом різноманітних факторів.

Фінансова стійкість забезпечує спроможність банку ефективно працювати, досягаючи мети, динамічно розвиватися, протидіючи різноманітним ризикам у процесі діяльності на ринку фінансових послуг.

Визначено, що на фінансову стійкість банку мають вплив як зовнішні так і внутрішні фактори.

До зовнішніх факторів, які впливають на фінансову стійкість як окремого банку, так і банківської системи в цілому, відносять: стійкість національної валюти, низький рівень інфляції, довіра громадян до кредитно-фінансової системи країни, державне регулювання діяльності банків, рейтингова система оцінки діяльності банку.

До внутрішніх факторів, які впливають на фінансову стійкість банку, належать якість менеджменту, пов'язана з грамотним розподілом праці, правильною кредитною та депозитною політикою банку, стратегією банку, ефективним банківським маркетингом, дотриманням існуючих економічних нормативів, установлених НБУ, та чинного законодавства, професійними якостями керівництва банку, стабільність ресурсної бази, капіталізація, якість активів тощо.

Фінансова стійкість банку є головною умовою його існування та активної діяльності. Вона формується під впливом об'єктивних та суб'єктивних факторів і оцінюється за допомогою як окремих фінансових показників, так і зведених комплексних показників, які лежать в основі

рейтингових оцінок діяльності банків. Характеризуючи стійкість банку з фінансової сторони визначають показники: які базуються на структурі та достатності капіталу; структурі залучених та запозичених коштів; якості активів коштів; які характеризують динаміку (поведінку) окремих складових активу та пасиву.

Проведення повного аналізу діяльності банків дає змогу визначити стан фінансової стійкості, ліквідності, дохідності і ступеню ризику окремих банківських операцій, виявити джерела власних і залучених коштів, структуру їх розміщення, а також встановити спеціалізацію і значимість окремих банків у банківській системі України.

Сутність механізму забезпечення фінансової стійкості банків значною мірою обумовлена змістом поняття «фінансова стійкість».

Сукупність методів та інструментів управління, за допомогою яких суб'єкти управління забезпечують фінансову стійкість і визначають механізм забезпечення фінансової стійкості.

Складовими механізму забезпечення фінансової стійкості є: суб'єкти забезпечення фінансової стійкості банків (зовнішні – органи банківського регулювання, і внутрішні – Правління банку, Наглядова рада, керівники, які мають безпосереднє відношення до процесу управління фінансовою стійкістю банку); об'єкт забезпечення фінансової стійкості банків (рівень капіталізації, якість активів та зобов'язань, рівень платоспроможності та ліквідності тощо); процес управління фінансовою стійкістю банку, яка, в свою чергу, включає методи управління (планування, аналіз, оцінка, регулювання та контроль) та інструменти управління.

Проведений аналіз фінансової стійкості ПАТ «Укресімбанк» та шляхів її зміцнення дає підстави зробити наступні висновки й пропозиції.

За період 2013-2017 рр. банк збільшив масштаби своєї діяльності, про що свідчить загальне збільшення загальної суми пасивів на 77318875 тис. грн. або на 82,90%, в тому числі зобов'язання збільшилися на 80892388 тис. грн. або на 106,91%. Фінансова стійкість та платоспроможність банку, ефективність його діяльності значною мірою обумовлені структурою і якістю активів. За період аналізу обсяги активів ПАТ «Укресімбанк» збільшилися на 77318875 тис. грн. і станом на 01.01.2018 досягли значення 170591532 тис. грн.

Аналізуючи ділову активність банку можна зробити висновки, що протягом аналізованого періоду 2013-2017 рр. коефіцієнт доходності активів (тобто коефіцієнт співвідношення доходних активів до загальної суми активів банку) на протязі аналізованого періоду знаходиться в межах норми, а саме у 2013 році 81,60%, у 2014 році – 79,42%, у 2015 році – 75,30%, у 2016 р. – 81,58% та в 2017 р. (84,41%), так як вважається що для українських банків середнє значення цього коефіцієнта коливається в межах 70 %.

Протягом аналізованого періоду ПАТ «Укресімбанк» дотримувався економічних нормативів ліквідності. На протязі аналізованого періоду 2013-2017 рр. норматив миттєвої ліквідності відповідав нормативному значенню не менше 20% і складав у 2013 р. 54,70%, а у 2017 році підвищився до

67,85%, що свідчить про здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань за рахунок високоліквідних активів (коштів у касі та на кореспондентських рахунках). Норматив поточної ліквідності на протязі усього аналізованого періоду 2013-2017 рр. відповідав нормативу, і складав у 2013 році 98,40%, а у 2017 році – 139,08%, що свідчить про збалансованість строків і сум ліквідних активів та зобов'язань банку. Норматив довгострокової ліквідності також відповідає нормативу не менше ніж 20% і складав у 2013 році 97,50%, а у 2017 році – 146,07%, що свідчить про здатність банку виконувати прийняті ним довгострокові зобов'язання за рахунок ліквідних активів.

На основі проведених досліджень можна зробити висновок, що ПАТ «Укресімбанк», в цілому, був фінансово стійкою установою, всі основні показники, взяті до аналізу фінансової стійкості, знаходяться в оптимальних межах, або є близькими до них, а також мають тенденцію до покращення або стабілізації.

В його діяльності протягом періоду, що аналізується, були певні проблеми, насамперед, пов'язані з рівнем його капіталізації, впливом кредитного ризику, недостатнім його моніторингом, який має вплив на розмір капіталу.

Механізм забезпечення фінансової стійкості банку реалізується через управління капіталом банку; ризиками, на які наражається банк в процесі діяльності та через планування.

Суб'єктом забезпечення фінансової стійкості в банку виступають Правління банку, Кредитний комітет та Комітет з управління активами та пасивами банку.

У число інших органів, що відповідають за процес забезпечення фінансової стійкості, входять відділ аналізу та управління ризиками, фінансово-економічний відділ та служба внутрішнього аудиту.

Об'єктами забезпечення фінансової стійкості виступають рівень капіталізації, ліквідності та прибутковості; якість активів та зобов'язань; якість управління капіталом, активами, зобов'язаннями, ліквідністю, платоспроможністю та прибутковістю; рівень чутливості банку до притаманних йому ризиків і якість управління ними.

Основними заходами по забезпеченню фінансової стійкості банку є: управління достатністю капіталу банку, лімітування (обмеження фінансових потоків), прийняття забезпечення (зниження суми можливого збитку шляхом покриття ризиків ліквідним забезпеченням), формування резервів (передбачає формування резервів для покриття можливих втрат від кредитних операцій банку в майбутньому), диверсифікація ризику (розподіл фінансових потоків з метою забезпечення загальної стійкості банку до ризиків), планування та прогнозування (проводиться для більш детального структурування активів та пасивів), отримання додаткової інформації.

Для забезпечення фінансової стійкості в банку діє система планування.

Основними видами планування в банку є: стратегічне планування (довгострокове) - передбачає підтримання відповідності між цілями банку та

резервами, які він має, в умовах постійної зміни ринкових обставин та правил державного регулювання; тактичне планування (короткострокове) (реалізація стратегічного плану); оперативне планування (виконання тактичного планування).

Ефективне управління власним капіталом банку є запорукою активізації його підприємницької діяльності, зміцнення фінансового стану, підвищення довіри до банку і розширення кредитної підтримки розвитку реального сектору економіки.

Було розглянуто умови в яких функціонує ПАТ «Укресімбанк» та визначено шляхи капіталізації, з урахуванням усієї сукупності факторів, які впливають на банк.

Визначено, що пріоритетним джерелом нарощування власного капіталу є збільшення статутного капіталу за рахунок проведення додаткової емісії акцій банку.

Для покращення фінансової стійкості банку потрібно підвищити рівень капіталізації і оптимізувати управління активами і зобов'язаннями. ПАТ «Укресімбанк» може підвищити рівень капіталізації шляхом збільшення випуску акцій та провівши реінвестування дивідендів.

Для оптимізації управління активами і пасивами можна застосувати на практиці збалансовану стратегію управління. Збалансована стратегія управління активами і пасивами реалізується на практиці за допомогою застосування спеціальних підходів. В дипломній роботі були розглянуті такі методи як метод дюрації, сек'юритизації, метод хеджування ризиків та метод геп-менеджменту.

ПАТ «Укресімбанк», доцільно застосувати метод сек'юритизації. Цей метод відкриє можливість позбутися ризикових активів шляхом їх продажу і дасть змогу продавати та обслуговувати значні обсяги кредитів. Банку необхідно проводити управління за допомогою ризик-менеджменту.

Потрібно відмітити, що в Україні низький рівень розвитку фондового ринку, малодоступність достовірних оцінок надійності банків та результатів їх діяльності, низька ліквідність і незначна кількість їхніх акцій, а також корпоративні стратегії не заохочують малі підприємства і населення до участі в акціонерному капіталі банків. А тому, реалізація багатьох методів підвищення фінансової стійкості банків на нашому фінансовому ринку дещо уповільнюється.

АНОТАЦІЯ

Лисак О. О. «Фінансова стійкість фінансової установи: проблеми забезпечення і управління»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою професійного за спрямування «Фінансовий та страховий менеджмент» – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018.

У роботі розглядаються теоретичні основи забезпечення та управління фінансовою стійкістю комерційних банків. Також в розділі визначені значення, завдання та джерела інформації аналізу фінансових результатів, представлені методичні підходи до аналізу фінансової стійкості комерційного банку. У другому розділі визначена позиція банку на ринку фінансових послуг та міститься оцінка та аналіз фінансової стійкості ПАТ «Укрексімбанк». Третій розділ містить шляхи підвищення фінансової стійкості ПАТ «Укрексімбанк», зокрема запропоновані рекомендації по підвищенню ліквідності і платоспроможності..

Ключові слова: фінансова установа, фінансова стійкість, платоспроможність, ліквідність, прибутковість, ресурси, комерційний банк..

ANNOTATION

Lisak O., "Financial stability of the financial institution: problems of provision and management"

Qualifying work for obtaining an educational master's degree in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance" under the master's program of professional direction in "Financial and Insurance Management" - Odessa National University of Economics. - Odessa, 2018.

The paper considers the theoretical basis for the provision and management of financial stability of commercial banks. Also, the section defines the values, tasks and sources of information for the analysis of financial results. presented methodical approaches to the analysis of financial stability of the commercial bank. The second section defines the position of the bank in the financial services market and contains an assessment and analysis of the financial sustainability of Ukreximbank PJSC. The third section contains ways to increase the financial sustainability of Ukreximbank PJSC, in particular, the proposed recommendations for increasing liquidity and solvency.

Key words: financial institution, financial stability, solvency, liquidity, profitability, resources, commercial bank